

RAPPORT OM FÅGLAR VID VÄRMDÖ KYRKA

av Tom Arnbom, Värmdö Fågelklubb

Södernäs 4 september, 2026

Bakgrund

Värmdö Skärgård Rotaryklubb har initierat och finansierar en ny våtmark "Kyrkviken" intill Värmdö Kyrka. Det är ett samarbete med Svenska Kyrkan och Värmdö församling som har rådgivit med Länsstyrelsen i Stockholms län och Värmdö Fågelklubb. Sören Eriksson leder arbetet som utförs av arrendatorn Lennart Andersson. Våtmarksarbetet påbörjas sensommaren 2026 och ska vara klart till hösten 2027.

Inventeringar genomförda maj 2026

För att få en möjlighet att se om det sker någon förändring i fågelfaunan efter våtmarken är anlagd har Värmdö Fågelklubb genomfört två standardiserade inventeringar den 17 respektive 23 maj, 2026 dvs innan anläggningsarbetet hade startat. Inventeringarna genomfördes mellan kl 05 och 06, dvs knappt en timme. Den metod som valdes var linjetaxering med sex 5-minuters punkter där alla fåglar noteras inom tidsintervallet. Fåglarna mellan de olika punkterna noterades också, se Karta 1. Efter inventerings tillfället summerades antal individer där samma fågel som noterats från olika punkter räknats om till en individ. Summeringen har därefter rapporterats in till den publika Artportalen. Vid de två inventeringarna (Tabell 1 kolumn 4 och 5) observerades 33 respektive 32 arter och totalt var det 45 arter som noterades. Detta innebär att det är viktigt att genomföra flera inventeringar vid olika tillfällen för att få en bättre bild av fågelfaunan, då alla arter och individer inte noteras vid varje enskild inventering.

Karta 1. Numreringen är de sex olika punkterna där alla fåglar noteras under fem minuter. Den röda linjen är hur inventeraren gått mellan punkterna.

Under inventeringarna har flera arter som klassas som våtmarksfåglar observerats, exempelvis enkelbeckasin och skogssnäppa samt gräsand. I alsumpskogen och omgivande terräng finns en mängd olika sångare. De mest noterbara är 2 härmsångare, 2 näktergalar och en

kärrsångare, men även 4 svarthättor. Under inventeringen sågs flera fåglar som troligen häckar uppe vid kyrkogården flyga ned till den betydligt fuktigare alsumpskogen för att födosöka, exempelvis härmsångare och björktrast.

Fågelobservationer i Artportalen under perioden 1981-augusti 2026

Medlemmar i Värmdö fågelklubb har registrerat fågelobservationer vid Värmdö Kyrka sedan år 1981, se karta 2. Totalt har 102 fågelarter under detta tidsintervall observerats vid Värmdö kyrka. Flera typiska våtmarksfåglar har observerats vid flera tillfällen som vattenrall och snatterand. I den fuktiga alskogen har både mindre hackspett och entita setts vid flera tillfällen. Andra arter som har observerats är flodsångare, gräshoppsångare, mindre strandpipare och den idag extremt sällsynta ortolansparven. Fåglar som rapporteras in till Artportalen tenderar att vara mer sällsynta arter och det speglar även fågellokalen Värmdö kyrka där näktergal, kattuggla och härmsångare är de arter som rapporterats flest gånger, men dessa arter är definitivt inte lika vanliga som exempelvis björktrast och talgoxe.

Karta 2. Det område som speglar fågellokalen Värmdö Kyrka i Artportalen och Tabell 1.

Fågelfaunan vid Värmdö kyrka har med all sannolikhet förändrats med tiden. Tidigare var det mycket mindre vegetation i alsumpskogen och det var mycket mer öppen mark med diken som svämmade över och bildade översilningsmarker med relativt låg vegetation i kanterna som speglar fågelobservationer för bortåt 40 år sedan.

Hotade fåglar observerade vid Värmdö kyrka

Rödlistan över hotade arter sammanställs av ArtDatabanken på SLU. Kriterierna för att ge rätt hotbild omfattar skattningar av populationsstorlek, förekomst, utbredning och trender, och inkluderar förändringar i dåtid, nutid och framtid. Det betyder till exempel att en vanlig art kan bli rödlistad på grund av att populationen minskat kraftigt och att arter som inte minskar, men som är sällsynta och har en mycket begränsad förekomst kan bli rödlistade. De relevanta hotkategorierna för fåglar observerade vid Värmdö kyrka är: NT nära hotad, VU sårbar, EN starkt hotad och CR akut hotad, se Tabell 1.

Femton hotade arter födosöker eller häckar regelbundet i området och de är enkelbeckasin, tornseglare, hornuggla, göktyta, mindre hackspett, gråkråka, rörsångare, ladusvala, hussvala, grönsångare, stare, björktrast, sädesärta, grönfink, och gulspurv. Den mest hotade arten som observerats vid Värmdö kyrka är den akut hotade ortolansparven för över 45 år sedan.

Framtiden

Värmdö fågelklubb kommer genomföra flera standardiserade inventeringar under vintern 2026/2027 fram till sommaren 2027 för att kunna se om fågelfaunan påverkas av de nyanlagda våtmarkerna. Med erfarenhet från bland annat Hemmesta sjöäng förväntar vi oss att antalet fågelarter som trivs i våtmarker kommer succesivt öka och efter några år plana ut. Antalet individer kommer också öka för de olika våtmarksarterna.

Eftersom inte bara fåglar gynnas utan även insekter och andra småkryp, grod- och kräldjur samt däggdjur som fladdermöss, kommer antalet arter i stort öka här. Förutom vattenspegel och strandkanter som drar till sig olika arter så bidrar även att fler besökare (människor) besöker våtmarken som innebär att fler ögon och öron observerar som ökar rapportering av fler individer och nya arter för lokalen.

Tabell 1. Den första kolumnen nämner alla fågelarter som observerats i närheten av Värmdö kyrka. Kolumnen Antal Observationstillfällen visar på antalet gånger en specifik fågelart rapporterats in till Artportalen. Kolumn fyra och fem visar på antalet individer som observerades under fågelinventeringarna under maj månad 2026.

ARTER	VETENSKAPLIGT NAMN	ANTAL OBSERVATIONSTILLFÄLLEN ÅREN 1981-AUGUSTI 2026	INVENTERING 17 MAJ, 2026. ANTAL INDIVIDER,	INVENTERING 23 MAJ, 2026. ANTAL INDIVIDER
Knölsvan	<i>Cygnus olor</i>	2		1
Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	1		
Kanadagås	<i>Branta canadensis</i>	1		
Storskrake	<i>Mergus merganser</i>	1	1	
Snatterand	<i>Mareca strepera</i>	3		
Gräsand	<i>Anas platyrhynchos</i>	6	2	
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>	4	1	2
Kornknarr	<i>Crex crex</i>	1, år 1997		
Vaktel	<i>Coturnix coturnix</i>	1, år 2003		
Skäggdopping	<i>Podiceps cristatus</i>	2	1	3
Gök	<i>Cuculus canorus</i>	5		
Ringduva	<i>Columba palumbus</i>	9	3	4
Tamduva	<i>Columba livia</i>	1		
Skogsduva	<i>Columba oenas</i>	2		
Trana	<i>Grus grus</i>	3		
Vattenrall	<i>Rallus aquaticus</i>	4		
Rörhöna	<i>Gallinula chloropus</i>	1, år 2014		
Mindre strandpipare	<i>Thinornis dubius</i>	1, år 1998		
Tofsvipa VU	<i>Vanellus vanellus</i>	1		
Morkulla	<i>Scolopax rusticola</i>	2		
Enkelbeckasin NT	<i>Gallinago gallinago</i>	13	1	1
Skogssnäppa	<i>Tringa ochropus</i>	2		1
Fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	2		
Fiskmås	<i>Larus canus</i>	4	1	
Gråtrut VU	<i>Larus argentatus</i>	2		
Silltrut NT	<i>Larus fuscus</i>	1		
Havstrut EN	<i>Larus marinus</i>	1		
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	1	1	
Gråhäger	<i>Ardea cinerea</i>	2		2
Tornseglare VU	<i>Apus apus</i>	8		
Hornuggla EN	<i>Asio otus</i>	1, år 2026 (H)		
Kattuggla	<i>Strix aluco</i>	38 (H)		
Fiskgjuse	<i>Pandion haliaetus</i>	2		
Brun kärrhök	<i>Circus aeruginosus</i>	1, år 2007		
Röd glada	<i>Milvus milvus</i>	1, år 2026		

Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	9		
Ornvårk	<i>Buteo buteo</i>	22		
Göktyta NT	<i>Jynx torquilla</i>	10		
Gröngöling	<i>Picus viridis</i>	7		
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	2		
Större hackspett	<i>Dendrocopos major</i>	8	1	
Mindre hackspett NT	<i>Dryobates minor</i>	7		
Lärkfalk	<i>Falco subbuteo</i>	1, år 2025		
Varfågel	<i>Lanius excubitor</i>	2		
Törnskata	<i>Lanius collurio</i>	1		
Skata	<i>Pica pica</i>	1		
Råka	<i>Corvus frugilegus</i>	3		
Svartkråka	<i>Corvus corone corone</i>	1, år 2001		
Kaja	<i>Coloeus monedula</i>	3		3
Korp	<i>Corvus corax</i>	1	1	
Gråkråka NE	<i>Corvus corone cornix</i>	7	5	3
Blåmes	<i>Cyanistes caeruleus</i>	8	2	1
Talgoxe	<i>Parus major</i>	12	4	3
Svartmes	<i>Periparus ater</i>	1	1	
Entita NT	<i>Poecile palustris</i>	4		
Härmsångare	<i>Hippolais icterina</i>	32	2	2
Sävsångare	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	6	3	
Kärrsångare	<i>Acrocephalus palustris</i>	17		1
Rörsångare NT	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	21		2
Flodsångare NT	<i>Locustella fluviatilis</i>	1, år 1992		
Gräshoppsångare VU	<i>Locustella naevia</i>	1, år 1981		
Ladusvala NT	<i>Hirundo rustica</i>	5		1
Hussvala VU	<i>Delichon rustica</i>	3	1	
Stjärtmes	<i>Aegithalos caudatus</i>	5		
Grönsångare NT	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	2		1
Lövsångare	<i>Phylloscopus trochilus</i>	12		2
Trädgårdssångare	<i>Sylvia borin</i>	14	2	1
Svarthätta	<i>Sylvia atricapilla</i>	15	3	4
Ärtsångare	<i>Curruca corruca</i>	3		
Törnsångare	<i>Corruca communis</i>	10	1	1
Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	1		
Nötväcka	<i>Sitta europaea</i>	5		
Trädskrypare	<i>Certhia familiaris</i>	5		
Gärdsmyg	<i>Troglodytes troglodytes</i>	19	2	2
Stare VU	<i>Sturnus vulgaris</i>	7	5	4
Dubbeltrast	<i>Turdus viscivorus</i>	8		
Taltrast	<i>Turdus philomelos</i>	4	1	
Rödvingetrast NT	<i>Turdus iliacus</i>	8		
Koltrast	<i>Turdus merula</i>	17	2	3
Björktrast NT	<i>Turdus pilaris</i>	12	4	6
Grå flugsnappare	<i>Muscicapa striata</i>	10		
Rödhake	<i>Erithacus rubecula</i>	6		1
Näktergal	<i>Luscinia luscinia</i>	74	2	2
Svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	11	2	1
Svart rödstjärt VU	<i>Phoenicurus ochruros</i>	1, år 1981		
Rödstjärt	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	6	1	1
Pilfink	<i>Passer montanus</i>	1		
Gråsparv	<i>Passer domesticus</i>	1		
Sädesärta NT	<i>Motacilla alba</i>	11	1	
Trädpiplärka	<i>Anthus trivialis</i>	1		
Bofink	<i>Fringilla coelebs</i>	16	2	2
Stenknäck	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	4		
Rosenfink NT	<i>Carpodacus erythrinus</i>	4		
Grönfink VU	<i>Chloris chloris</i>	14	4	5
Hämpling	<i>Linaria cannabina</i>	1		
Gråsiska	<i>Acanthis flammea</i>	1		
Mindre korsnäbb	<i>Loxia curvirostra</i>	1		
Steglits	<i>Carduelis carduelis</i>	14		1
Grönsiska	<i>Spinus spinus</i>	8	1	
Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	7	2	
Ortolansparv CR	<i>Emberiza hortulana</i>	1, år 1981		
Gulsparr NT	<i>Emberiza citrinella</i>	2		1

Totalt 102 arter			33 arter	32 arter